

Çiğdem Aydoğmuş

<https://orcid.org/0000-0002-6036-7694>

Archive Specialist, Honaz Land Registry Office, Türkiye,
cigdemaydogmus__2032@hotmail.com

Atıf Künyesi | Citation Info

Aydoğmuş, Ç. (2024). 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 11 (5), 3257-3271.

14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri

Öz

Türkiye'de 14 Mayıs 1950'de yapılan genel seçimler, ülkenin siyasi tarihinde önemli bir anı işaret etmektedir. İlgili seçimler yalnızca yönetimde önemli bir dönüm noktasını değil, aynı zamanda ulus içindeki daha geniş sosyo-politik değişimleri de yansıtmaktadır. Bu seçimlerden önce, Türkiye büyük ölçüde 1923'te Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana iktidarda olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) egemen olduğu tek partili bir sistemle karakterize ediliyordu. Ancak, CHP'nin otoriter eğilimleri ve halkın karşı karşıya olduğu ekonomik zorluklarla ilgili yaygın hoşnutsuzluktan yararlanan Demokrat Parti'nin (DP) ortaya çıkmasıyla seçim manzarası önemli ölçüde değişmiştir. Bu seçim, seçmenlere on yıllardır ilk kez gerçek bir seçenek sunulduğundan, rekabetçi ruhu ve benzeri görülmemiş düzeydeki kamu katılımıyla dikkat çekiyordu. Adnan Menderes liderliğindeki DP'nin kesin zaferiyle sonuçlanan seçim sonuçları, yalnızca CHP'nin uzun süredir devam eden siyasi hegemonyasını ortadan kaldırmakla kalmadı, aynı zamanda Türkiye'de çok partili demokrasinin yeni bir dönemini başlattı. Bu makale, temel siyasi değişikliklerin, büyük partilerin rollerinin ve Türkiye'nin yönetimi üzerindeki genel etkisinin analizi yoluyla, 1950 genel seçimlerinin Türk siyasetinin gidişatını yeniden şekillendiren ve ardından gelen demokratik süreçlerin temellerini atan bir dönüm noktası olarak önemini açıklamayı amaçlamaktadır. Çalışma literatür kaynakları ışığında araştırma, inceleme ve analiz yöntemleri kullanılarak tamamlanmıştır.

Anahtar Kavramlar: Türkiye, Demokrasi, Seçim, 14 Mayıs 1950 seçimleri

14 May 1950 General Elections

Abstract

The general elections held in Turkey on 14 May 1950 mark an important moment in the country's political history. They reflect not only an important turning point in governance, but also broader socio-political changes within the nation. Prior to these elections, Turkey was largely characterised by a one-party system dominated by the Republican People's Party (CHP), which had been in power since the founding of the Republic in 1923. However, the electoral landscape changed dramatically with the emergence of the Democratic Party (DP), which capitalised on widespread discontent with the authoritarian tendencies of the CHP and the economic hardships facing the population. This election was notable for its competitive spirit and unprecedented level of public participation, as voters were offered a real choice for the first time in decades. The election results, which resulted in the decisive victory of the DP led by Adnan Menderes, not only removed the long-standing political hegemony of the CHP, but also ushered in a new era of multi-party democracy in Turkey. Through an analysis of the main political changes, the roles of the major parties and their overall impact on the governance of Turkey, this article aims to explain the significance of the 1950 general elections as a turning point that reshaped the course of Turkish politics and laid the foundations for the democratic processes that followed. The study is completed by using research, examination and analysis methods in the light of literature sources.

Keywords: Turkey, Democracy, Elections, 14 May 1950 elections

Giriş

Türkiye'deki 1950 genel seçimleri, ülkenin siyasi evriminde kritik bir dönüm noktasını temsil ederek seçim reformları ile siyasi sonuçlar arasındaki karmaşık etkileşimi aydınlatmaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) yeni uygulanan bir seçim çerçevesi aracılığıyla temsiliyetini güçlendirmeye çalışırken, Demokrat Parti'nin (DP) beklenmedik zaferi seçim sistemlerinin içsel öngörülemezliğini vurgulamaktadır. Bu değişim, yalnızca Türkiye'de ilk barışçıl iktidar transferini kolaylaştırmakla kalmadı, aynı zamanda baskın tek partili yapıdan daha çoğulcu bir siyasi manzaraya geçişi de hızlandırmıştır. DP'nin ortaya çıkışı, özellikle ekonomik zorluklar ve siyasi baskılarla ilgili olarak CHP'nin yönetimine yönelik yaygın bir hoşnutsuzluğa bağlanabilmekte ve iktidardaki partilerin karşılanmayan kamu beklentileri nedeniyle tepkiyle karşı karşıya kaldığı diğer demokrasilerde gözlemlenen daha geniş bir eğilimi yansıtmaktadır. Çalışmanın ilk aşamasında Türkiye'de Çok Partili Yaşama Geçişten bahsedilmiş, ikinci aşaması Demokrat Parti'nin kuruluş evresi ve iktidar muhalefet oluşturmuştur. Sonraki aşama da ise Türk siyasal hayatının mihenk taşlarından 1950 genel seçimleri analiz edilmiştir.

1.Türkiye’de Çok Partili Yaşama Geçiş Süreci

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), 1923'te Cumhuriyet'in kuruluşundan 1940'ların ortalarında çok partili sisteme geçişe kadar süren tek partili iktidar döneminde Türk siyasetinde önemli bir konuma sahipti. Tek siyasi varlık olarak CHP'nin hakimiyeti, Türkiye'nin siyasi manzarası üzerindeki güç ve etkiyi sağlamlaştırma yeteneğiyle karakterize edildi. Bu dönem, ülkeyi modernleştirmeyi ve laikleştirmeyi amaçlayan Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde önemli reformların uygulanmasıyla işaretlendi. Genellikle Kemalist reformlar olarak adlandırılan bu reformlar, yeni yasal kodların kabul edilmesini, laik eğitimin teşvik edilmesini ve modernleşmeye engel olarak algılanan kurumların kaldırılmasını içeriyordu. CHP, siyasi faaliyetler üzerinde sıkı bir kontrol sağlayarak muhalefeti bastırmayı ve iktidarının devam etmesini sağlamayı başardı ve sonunda çok partili sisteme geçiş için sahneyi hazırladı (Salep, 2020). Erken dönem Kemalist reformları, Türkiye'nin siyasi manzarası üzerinde derin bir etki yarattı ve onlarca yıl boyunca sosyo-politik ortamı şekillendirdi. Bu reformlar Türkiye'yi modern, laik ve merkezi bir devlete dönüştürmek için tasarlanmıştı. Eğitimin birleştirilmesi, Arap alfabesinin Latin alfabesiyle değiştirilmesi ve geleneksel Osmanlı kıyafetleri yerine Batı kıyafetlerinin teşvik edilmesi gibi önlemler içeriyordu. Bu tür değişiklikler Türkiye'yi Batılı uluslarla daha yakın bir şekilde uyumlu hale getirmeyi ve Osmanlı geçmişinden farklı bir ulusal kimlik duygusu yaratmayı amaçlıyordu. Ancak bu reformlar aynı zamanda toplumun belirli kesimlerinin, özellikle de dindar veya muhafazakar eğilimleri olanların marjinalleşmesine yol açtı ve bu da ülkenin siyasi dinamiklerini etkiledi. Laiklik ve modernleşmeye yapılan vurgu genellikle geleneksel değerlerle çatıştı ve çok partili sisteme geçiş sırasında bile Türkiye'nin siyasi söylemini etkileyecek bir gerilim yarattı (Örmeci, 2011). CHP'nin tek partili yönetimi altındaki sosyo-ekonomik koşullar, karışık sonuçlarla da olsa ekonomik kalkınmayı ve modernleşmeyi teşvik etme çabalarıyla karakterize edildi. Parti, devlet işletmelerinin kurulmasını ve üretkenliği artırmak için ekonomik planların uygulanmasını içeren devlet öncülüğündeki bir sanayileşme politikası izledi. Bu girişimler, Türkiye'nin dış ithalata olan bağımlılığını azaltmayı ve kendi kendine yeten bir ekonomi yaratmayı amaçlıyordu. Ancak, 1930'lardaki küresel ekonomik bunalım, bu çabalara önemli zorluklar çıkararak ekonomik sıkıntılara ve yaygın hoşnutsuzluğa yol açtı. Bu yönetim döneminde, CHP'nin siyasi ifade ve örgütlenme üzerinde sıkı bir kontrol sürdürmesi nedeniyle sınırlı siyasi katılım görüldü. Bu zorluklara rağmen, sosyo-ekonomik manzara, tek partili sistemin sınırlamalarını ele almak ve daha kapsayıcı ve rekabetçi bir siyasi ortamı savunmak isteyen yeni siyasi hareketlerin ve partilerin nihai olarak ortaya çıkması için zemin hazırladı (Güray, 2020). Türkiye'de çok partili sisteme geçiş, II. Dünya Savaşı'ndan sonraki küresel siyasi eğilimlerden önemli ölçüde

etkilenmiştir. Savaş sonrası dönem, Türkiye gibi ülkelere benzer sistemleri benimsemeleri için baskı yapan, dünya çapında demokratikleşme ve siyasi çoğulculuğa doğru bir kaymaya işaret etmekteydi. Temel faktörlerden biri, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den toprak ve askeri üsler talep etmesiydi; bu, Türkiye'nin Batılı güçlerle daha yakın bir şekilde hizalanması ve Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa'dan destek sağlamak için demokratik normları benimsemesi ihtiyacını artırmaktaydı (Karataş, 2022). Bu jeopolitik baskı, Türk hükümetini tek partili yönetimini yeniden gözden geçirmeye, egemenliği ve uluslararası ittifakları korumak için siyasi reformun gerekliliğini kabul etmeye itti. Sonuç olarak, çok partili demokrasiyi benimseme yönündeki küresel eğilim Türkiye içinde derin bir şekilde yankı buldu ve siyasi dönüşümü için sahneyi hazırladı.

İkinci Dünya Savaşı'na Türkiye girmemekle birlikte savaşın getirdiği her türlü olumsuzluktan etkilenmiştir. Türkiye'nin savaş sürecinde yaptığı askerî harcamalar ekonomisinde büyük sıkıntılara yol açmıştır. Hükümet artan savunma harcamalarını karşılayabilmek için başvurduğu yollar enflasyon oranını yükseltmiş, temel ihtiyaç maddelerinin yokluğuna sebep olmuştur. İhtiyaç maddelerini üreten ve pazarlayan kesimden vurguncu, tefeci gibi şahsiyetlerin çıkması ve bunlardan yönetimden bazıları ile ilişki içinde olması vatandaşın hükümete olan güvenini sarsmıştır. Harp ekonomisi gereği hükümet müdahaleci kanunlar çıkarmıştır. Harp yıllarında geçirilen sözde sosyal adaleti sağlamak ve ziraatı geliştirmek gibi gayeleri bulunan iki önemli kanun hem şehirli hem de orta sınıfın durumuna etki etti. Bunlar Varlık Vergisi Kanunu ile Toprak Kanunudur (Ekinci, 2002). Varlık Vergisi'nin gerekçesinde, bu verginin "*gelir ve varlık sahiplerinin malları ve fevkalade kazançları üzerinden alınmak ve bir defaya mahsus olmak üzere uygulanacağı*" belirtilmiştir. Amacının ise; kazanç ve gelir sahiplerini ve daha ziyade iktisadi şartların darlığından doğan güçlükleri İstismar ederek elde ettiği kazançları ile mütenasip derecede vergi vermeyenleri vergilendirmek olduğu ileri sürülmüştür (Yetkin, 1983, s. 67). 1 Kasım 1942 günü TBMM, vergilendirilmemiş servet üzerine alınacak bu tasarıyı onaylamıştır. Bu noktaya kadar kanunun savunulması kolay olmakla birlikte sorun uygulamadan kaynaklanmaktadır. Vergi, hükümet memurları ile seçme iş adamlarından karma komisyonun tavsiye ettiği miktarlarda ticarethaneler sanayi işletmesinden, büyük toprak sahiplerinden alınacaktır. Müslüman Türkler de dâhil olmak üzere bütün varlıklı kimselere konulmuştur; ancak Türklerin varlıkları ve ödeme koşulları gerçeğe uygun düzenlenmişken, azınlıklara gerçek durumlarının üstünde çok ağır şekilde vergi konulmuştur. Sonuçta vergi borcunu ödeyen yükümlüler, borcunu ödeyemeyenlere göre zararlı çıkacaklardır. Devlet bir anlamda vergisini ödeyenleri

cezalandırılmış, ödemeyenlere ise etkili bir yaptırım bulamayacaktır. Uygulamada menkul ve gayri menkullerini hacizden kaçırabilenler ve vergi borcunu ödemeyenler sonra devlet tarafından affedilecek, buna karşılık vergi borcunu ödeyenler ise ödedikleri ile kalacaklardır. Ayrıca elde edilen vergi geliri ise beklenenin çok altında olmuştur. İçeride ve dışarıda sert tepkilere yol açan bu vergi ile ticaret ve sanayi burjuvazisinin iktidara olan güvenini sarsacaktır. Ekonomik gücü elinde bulunduranlar, sermayelerinin tehlikeye atılmasına razı gelmeyerek muhalefet saflarında yerlerini alacaklardır. İçeride, siyasi muhaliflerin ve reformcuların baskıları, çok partili sisteme geçişte önemli bir rol oynadı. Türkiye içinde, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) liderliğindeki tek partili rejimin otoriter yapısına karşı artan bir hoşnutsuzluk vardı. Uluslararası demokratik dalgadan ilham alan muhalifler ve reformcular, siyasi çoğulculuk ve alternatif siyasi partilerin kurulmasını savunmaya başladılar. Demokrat Parti'nin 1946'da kurulması, demokratik ilkeler ve siyasi rekabete odaklanan bir platformu teşvik etmek için CHP'den ayrılan bir grup politikacı tarafından oluşturulduğu için reforma yönelik bu içsel itici gücü örnekledi. Bu içsel ivme, değişen siyasi manzarayı ve halkın yönetimde daha fazla temsil ve katılım arzusunu yansıttığı için ülkeyi çok partili bir sisteme doğru itmede hayati önem taşıyordu. Ekonomik zorluklar da bu dönemde Türkiye'de siyasi değişim için bir katalizör görevi gördü. Türkiye'deki savaş sonrası ekonomik durum, enflasyon, mal kıtlığı ve ekonomik durgunluk gibi önemli zorluklarla karakterize edildi. Bu zorluklar, mevcut hükümetin verimsizliklerini vurguladı ve halkın memnuniyetsizliğini körükledi. Ekonomik toparlanma acil bir endişe haline geldi ve çok partili bir sistemin daha iyi bir yönetim ve ekonomik yönetim sağlayabileceğine dair artan bir inanç vardı. Demokrat Parti'nin 1950'de iktidara yükselişi büyük ölçüde ekonomik reform ve kalkınma vaatlerine atfedildi ve bu vaatler ekonomik sıkıntılardan kurtulma arayışında olan seçmenlerde yankı buldu. Ekonomik bağlam, ülkenin acil ekonomik sorunlarını daha etkili bir şekilde ele alabilecek bir siyasi yapıya olan ihtiyacı vurguladığı için çok partili sisteme geçiş çabalarının arkasındaki itici güç haline geldi. Dolayısıyla bu çoklu etkenler Türkiye'de çok partili yaşama geçiş sürecinde başat tesirler uyandırmıştır.

2. Demokrat Parti'nin Kuruluşu ve İktidar Muhalefet İlişkisi

Türkiye'de Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu (ÇTK) ve bütçe görüşmeleri süresince kendini gösteren muhalefet hareketi, Demokrat Parti'nin kurulmasıyla sonuçlandı. ÇTK'nın görüşmeleri devam ederken 7 Haziran 1945'te Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan Türk siyasi tarihine "*Dörtlü Takrir*" olarak geçecek önergeyi CHP Meclis Grubu Başkanlığı'na sundu. Önergede mevcut sistemin demokratik esaslara göre yeniden

şekillenmesini esas alan dört madde yer alıyordu. Bu önerge CHP Meclis Grubu'nda görüşülerek reddedildi.

7 Ocak 1946'da bizzat Refik Koraltan tarafından yeni partinin programı ve tüzüğü İçişleri Bakanı Hilmi Uran'a iletildi. İçişleri Bakanlığı başvuruyu derhal neticelendirdi ve Demokrat Parti (DP) resmen kurulmuştur (Albayrak, 2004). 7 Ocak 1946'da kurulan DP, başlangıçta ivme kazanmakta zorlandı ve aynı yılki seçimlerde azınlık olarak kaldı. Ancak, CHP'nin devletçi yaklaşımıyla keskin bir tezat, liberal ve demokratik bir söylemi benimseyen Adnan Menderes gibi figürlerden yer alıyordu (Kirkpinar, 2002). Bu ideolojik birleşim birlik akademik değildi; DP daha geniş bir seçmen kitlesinin, özellikle tarım ve orta sınıf kesimlerinin çıkarlarını temsil ederken daha derin toplumsal gerginlikleri yansıtıyordu. Partinin daha demokratik ve liberal bir gündem ifade etme becerisi, CHP'nin uzun süredir devam eden hakimiyetinden hayal ettikleri yerlerde bulduklarında seçmenlerde yankı buldu ve 1950'deki nihai seçimin yolunu bu süreç açmış oldu.

Demokratik Parti, özellikle iktidardaki ilk yıllarda, II. Dünya Savaşı'nın ardından Türkiye'nin siyasi manzarasını şekillendirirken önemli bir rol oynamıştır (Keskin, 2012). DP, Mayıs 1950'deki seçimleri kazandıktan sonra, ekonomiyi liberalleştirmeyi ve bireysel özgürlükleri artırmayı amaçlayan politikalar sürecini yıl boyunca iktidarda kaldı. Bu dönem, CHP'nin önceki monist ve devletçi politikalarından önemli bir sapmayı işaret ediyordu. Ancak DP ile muhalefet arasındaki yönetim ilişkisinin uzunluğunu korudu ve CHP'den İsmet İnönü ve DP'den Adnan Menderes gibi her iki düzeyde liderler sık sık kışkırtıcı alışverişlerde bulunmaktaydı (Keskin, 2012). DP'nin yönetim tarzı ve iktidar sağlamlaştırma çabaları önemli bir muhalefete yol açtı ve nihayetinde gelecek yıllarda Türk siyasetini şekillendirecek hükümet ile muhalefet arasında karmaşık bir etkileşime yol açtı. Türkiye'de Demokrat Parti'nin (DP) gelişmesi, hükümet ve muhalefet partileri arasındaki güç dinamiklerinde önemli bir değişime işaret etmekteydi (Gündüz, 2007). 7 Ocak 1946'da kurulan DP, Türkiye'nin çok partili sistem geçişi sırasında Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) karşı ilk önemli muhalefet olarak ortaya çıktır. DP, ilk yılında yapılan seçimlerde azınlık olarak kalarak ivme kazanmakta zorlandı. Ancak sadece dört yıl sonra, 14 Mayıs 1950 seçimlerinde DP, onu takip eden 27 yıl boyunca Türk siyasetinde baskın bir şekilde taşıyamayacak değer bir zafer elde etmiştir. Güç dinamiklerindeki bu dönüşüm yalnızca siyasi manzarayı yeniden yapılandırmakla kalmadı, aynı zamanda iktidardaki hükümet ile muhalefet arasındaki sonraki ilişkilere de imkanlarına imza attı. Demokratik Parti, iktidarda olduğu süre boyunca demokratikleşme ve ekonomik reformlara odaklanarak önemli politikalar uygulamıştır. DP, ilk olarak dört tarım reformu ve

ekonomideki gelişimler de dahil olmak üzere kişisel gelişimde önemli adımlar atmıştır (Alp, 2019). Bu girişimler, insanların yaşamlarını standartlarını yerine getirmeyi amaçlıyordu ve DP'nin liberal ve demokratik ideallere bağlılığını sergiliyordu (Albayrak, 2009). Ancak iddialı politikalar CHP'den de güçlü tepkiler aldı ve çekişmeli bir siyasi ortamda yol açtı. DP'nin ilişkilerini ilerletmek için yaptığı çabalar, genellikle hükümetten sert bir tepkiyle sonuçlandırılıyor ve bu, iki taraf arasında devam eden rekabeti yansıtıyor ve karşılıklı şüphe ve suçlamalarla sınırlandırılıyor (Albayrak, 2009). Hükümet ve diğer siyasi oluşumların Demokrat Parti'nin olaylarına verilen yanıtlar, isyan ve direnişin bir yürüyüşüyle işaretlenmiştir. Hem CHP'den, özellikle İsmet İnönü'den hem de Adnan Menderes'in yönetimindeki DP'den liderler, daha sağlıklı ve daha da gerginleştirici sık sık çatışmacı tartışmalarda bulunuyorlardı (Keskin, 2012). DP'nin iktidar boyunca, hükümet ve muhalefet arasındaki iletişimler çoğunlukla yaygındı ve sınırlı işbirliği veya karşılıklı anlayışlar dönemleri vardı (Albayrak, 2009). Bu ilişkiler, giderek kutuplaşan siyasi atmosfer tarafından daha da kötüleşti ve sonuçta DP'nin Türkiye'nin daha geniş siyasi kadroları rolünü üstlenirken önemli zorluklara yol açtı. Bu dönemde köklü dinamikler, Türk siyasetinin geleceği için kalıcı olmaya sahip olacaktı. Türk siyasetinin manzarası, özellikle Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Demokrat Parti (DP) olmak üzere, başlıca muhalefet partileri tarafından önemli ölçüde şekillendirilir. 1946'da kurulan DP, kendisini iktidar partilerine uygulanabilir bir alternatif olarak konumlandıran liberal ve demokratik bir söylemle ortaya çıktı (Albayrak, 2009). DP'nin yönetim ekibi, halkla yakınlığı ve uygulanabilir bir programı vurgulamakta ve bu, 1950 seçimleri sırasında seçmenlerle iyi bir şekilde yankı buldu ve 27 yıl boyunca Türk siyasetine hakim olmasını sağladı (Tunç, 2023). Öte yandan, CHP geleneksel olarak modern Türkiye'nin kurucu ilkelerine dayanan laik ideolojiyi temsil etmekteydi. Her iki partinin de ülke için farklı vizyonları yansıtan platformları bulunuyordu; CHP devlet öncülüğündeki ekonomik politikaları ve sosyal adaleti savunurken, DP liberal ekonomik reformlara ve daha fazla bireysel özgürlüğe odaklanarak yaklaşımlarını geliştirmişti. Bu bağlamda Türkiye'de Demokrat Parti'nin kurulması, II. Dünya Savaşı'nın takip eden tarihi ve ideolojik değişimlerin bir araya gelmesiyle şekillenen ülkenin siyasi görünümünde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Partinin kurucu üyeleri yalnızca yeni siyasi dinamikler getirmekle kalmamış, aynı zamanda statükoya meydan okuyarak daha çoğulcu bir toplum için de yol açmışlardır. Parti Demokrat ile hükümet arasındaki ilişki, partinin hükümetin yetkililerinden ve diğer siyasi gruplardan sıklıkla farklı tepkiler alan temel politikaları uygulamasıyla dalgalanan güç dinamikleriyle birlikte görülüyordu. Ayrıca muhalefet partilerinin rolü Türk siyasetini şekillendirirken çok önemli olmuştur; Hükümet politikalarını sürekli olarak etkilemişler ve bir siyasi yapıya sahip olan gerilimleri vurgulamışlardır. Genel

olarak, Demokrat Parti'nin anlatıları ve Türkiye'nin siyasi genişlemeleri, yaygın demokrasi ve temsil için daha geniş mücadelelerin yansıması, gelişen, devam eden yönetim ve muhalefet arasındaki karmaşık bir etkileşimi gösteriyordu.

3. 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri

Türk Demokrasisinin en önemli virajlarından biri olan 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri yaklaştıkça, CHP üyeleri, muhalefetin silahlarını etkisiz hale getirmek için yeni bir Seçim Kanunu tasarısı hazırladılar. Seçim tasarısı CHP'nin çok az farkla da olsa seçimi kazanma ihtimali göz önünde tutularak hazırlanmıştı (Albayrak, 2004). Seçim Kanunu tasarısı görüşmeleri sırasında iktidar ile muhalefet arasında tartışmalar yaşanmıştı. Millet Partisi adına konuşan Osman Nuri, Seçim Kanun tasarısını anayasaya demokrasiye, insan haklarına aykırı olarak nitelendirmekteydi (Akşam, 8 Şubat 1950). Demokrat Parti adına Hulusi Demirelli, seçmen kütüklerine isim ve soyadların tam geçirilmesi, seçimlerin adli makamda denetlenmesi, gizli oy ve açık tasnif prensiplerinin hayata geçirilmesi, seçimlerin huzur ve güven içinde yapılmasını vurguladıktan sonra (Vakit, 8 Şubat 1950) seçim kanunu üzerinde en çok tartışılan maddelerinden biri olan toplantı yerlerinin belirlenmesinde o yerin Belediye Başkanı ve İhtiyar Heyetine verilmiş olmasına tepki vererek; bu madde ile kapalı yerdeki toplantıların imkânsız haline geldiğini ifade etmiş ve yine tartışmalara sebep olan 43. Madde ile; propaganda salahiyetinin yalnız seçim dairesinden adaylığı bahis mevzu olan kimselere intikal ettirilmesi partiler için diğer kuvvetli hatipleri vasıtasıyla bütün memlekete hâkim bir seçim propagandası yapmasını imkânsızlaştırır (Hürriyet, 8 Şubat 1950) sözleri ile Demokrat Parti'nin hassasiyetleri bu süreçte açıklamaktaydı. Seçim Kanunu, Meclis'ten geçtikten bir müddet sonra Meclis, seçimlerin 14 Mayıs 1950'de yapılmasına karar verdi (Vakit, 26 Mart 1950). 1950 Genel Seçimleri, 1946'dakinin aksine daha güvenli bir ortamda yapılmasına rağmen, seçim öncesinde Demokrat Parti üyeleri kendilerini güvende hissetmiyorlardı. CHP'nin eski Bakanlarından Cevdet Kerim İncedayı'nın "*Doğuda Jandarmayla tedbir almazsak, halk oyunu, Hassa'ya Memo'ya verir*" (Yalman, 1970) sözleri bu düşüncüyü destekliyordu. CHP ile DP'nin seçim stratejilerine bakıldığında CHP'nin seçim kampanyasının temelini İsmet İnönü oluşturuyordu. İnönü, seçim konuşmalarında anayasa değişiklikleri üzerinde durmakla beraber, Türkiye'de demokrasinin gelişmesinde etkisini vurguluyor, muhalefeti şiddet politikası uygulamakla suçluyor ve dış politika konuları üzerinde duruyordu (Burçak, 1979). İsmet İnönü, basında yer alan Polatlı'daki konuşmasında anayasa değişikliği ve muhalefetin şiddet politikası üzerinde durmaktaydı: Bu topraklarda yüzlerce sene demokratik rejimin teessüs edememesinin iki sebebi, iktidarda bulunanların sabır ve tahammül gösterememesi ve iktidar olmayanların

şiddet yoluna sapmasıdır (Vakit, 24 Mart 1950; Akşam, 24 Mart 1950). CHP, 27 Nisan 1950’de yayınladığı seçim bildirisinde, Devletçiliğın sınırlandırılacağı, özel teşebbüsün teşvik edileceğı, yabancı sermayeye ortam hazırlanarak tek parti yaşamın gereğı olarak anayasada yer alan Altı Ok’un anayasadan çıkarılacağı gibi vaatlerde bulunarak kendi çizgisinden uzaklaşma eğilimi göstermekteydi (Karpat, 1996). DP’nin seçim stratejisine bakıldığında temel olarak halk içerisinde daha fazla mesai harcayarak, İnönü’nün ithamlarına cevap vermek şeklinde özetlenebilir (Akşam, 24 Mart 1950; Vakit, 24 Mart 1950; Vakit, 3 Nisan 1950). İnönü’nün muhalefeti şiddet politikasıyla ithamına Adnan Menderes, İzmir’de şöyle yanıt vermektedir:

Bizi şiddetle alakalandıran meselenin parti, daha doğrusu tek idare hâkimiyetine temel olan düşünce tarafının hala yaşamakta olmasıdır. Sayın İnönü ‘münakaşalara tahammül gösterdik’ demekle hala geçmişte inanılan ve dayanılan antidemokratik esaslara ve zihniyete bağlı kalmakta olduğunu ispattan başka mana ifade etmez. (Akşam, 26 Mart 1950).

Celal Bayar ise Çankırı’daki konuşmasında “Hiç kimseye karşı şiddet kullanmak niyetinde değiliz, bu memlekette hiçbir zaman kardeş kavgası çıkmayacaktır” sözleri ile birlik ve beraberlik vurgusunda bulunmaktaydı (Vakit, 6 Nisan 1950).

Bu açıdan düşünüldüğünde Türkiye’deki 14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri, yalnızca ülkenin siyasi tarihinde değil, aynı zamanda II. Dünya Savaşı sonrası küresel demokratik dönüşümlerin daha geniş anlatısında da önemli bir anı temsil etmektedir. Bu seçimlere kadar Türkiye, 1923’te cumhuriyetin kuruluşundan bu yana Türk siyasetine egemen olan Cumhuriyet Halk Partisi’nin (CHP) azalan etkisiyle işaretlenen karmaşık bir siyasi ve sosyal koşullar etkileşimiyle karşı karşıyaydı. Kırsal yoksulluk ve kentsel göç gibi ülkenin karşı karşıya olduğu sosyo-ekonomik zorluklar, artan siyasi çoğulculuk arzusuyla birleşince, dönüştürücü bir seçim süreci için sahneyi hazırladı. Uluslararası etkiler, özellikle Soğuk Savaş dinamiklerinin etkisi, Türkiye reform için iç baskılarla mücadele ederken Batı ile daha yakın bir şekilde hizalanmaya çalışırken seçim manzarasını şekillendirdi. Adnan Menderes liderliğindeki Demokrat Parti’nin (DP) ortaya çıkışı, değişim ve temsil için istekli bir halkla yankı bulan yeni bir siyasi söylem getirdi. 1950 seçimlerinin sonuçları tarihiydi; DP, Türk tarihinde ilk kez bir muhalefet partisinin seçim yoluyla iktidardaki bir hükümeti devirmesiyle kesin bir zafer kazanmıştır. Bu sonuç, çok partili bir sistemin kurulması da dahil olmak üzere anında siyasi değişimlere yol açmakla kalmadı, aynı zamanda Türk toplumunda önemli toplumsal dönüşümlerin temelini attı ve önümüzdeki on yıllar boyunca siyasi kültürünü etkiledi. Bu nedenle, 14 Mayıs 1950 seçimlerinin analizi, Türkiye’de demokrasinin evrimini ve bu dönüm noktası anının ülkenin siyasi manzarası üzerindeki uzun süreli etkilerini anlamak için önemlidir.

Türkiye'deki 1950 seçimleri, ülkenin siyasi manzarasında, birkaç önemli parti ve figür tarafından şekillendirilen önemli bir dönüm noktasıydı. Önde, cumhuriyetin kuruluşundan bu yana Türk siyasetine hakim olan Cumhuriyet Halk Partisi vardı. Ancak bu seçimde muhalefet partisi daha geniş bir tabana hitap eden ve daha rekabetçi çok partili sisteme doğru bir geçişin sinyalini veren güçlü bir rakip olarak ortaya çıktı. Seçim, otoriterlik ve sınırlı siyasi özgürlüklerle ilişkilendirilen CHP'nin uzun süredir devam eden iktidarına yönelik artan kamuoyu hoşnutsuzluğuyla karakterize edildi ve bu da bir değişim talebiyle sonuçlandı. Seçimlerden sonra Başbakan olan Adnan Menderes gibi önde gelen isimler, liberal ekonomik politikaları ve daha fazla siyasi çoğulculuğu savunarak bu dönüşümde önemli bir rol oynadı. Adalet Partisi'ndeki liderliği, seçmenlerin reform ve daha fazla temsil arzusundan etkili bir şekilde yararlandı. Ek olarak, askeriyenin siyasi alandaki etkisi, demokratik süreci yönlendirmede koruyucu bir rol oynadığı için elle tutulur kaldı. 1950 seçimlerinin sonucu yalnızca halkın iradesini yansıtmakla kalmadı, aynı zamanda Türkiye'deki sonraki siyasi dinamikler için de sahneyi hazırladı ve yerleşik partiler ile ortaya çıkan siyasi hareketler arasındaki etkileşimi gösterdi. Bu nedenle, 1950 seçimleri Türk siyasette yeni bir siyasi rekabet dönemi başlatmış ve seçmenlerin giderek artan değişim talebini vurgulamıştır.

1950 seçimlerindeki seçmen katılımı, farklı demografik gruplar arasında köklü bir değişim ve katılım arzusunun bir yansımasıydı. Evrensel oy hakkı ve serbest seçimlerin getirilmesi seçmenleri harekete geçirerek seçmen katılımında önemli bir artışa yol açtı (Köse & Yılmaz, 2019). Bu, siyasi katılımın sınırlı olduğu ve genellikle iktidar partisi tarafından kontrol edildiği önceki seçimlerden belirgin bir sapmaydı. 1950 seçimleri, ülkenin geleceğini şekillendirmede seslerinin duyulmasını isteyen kadınlar ve genç seçmenler de dahil olmak üzere çeşitli katılımcılar gördü (<https://www.setav.org/yorum/turkiye-demokrasisi-baglaminda>). Yüksek katılım yalnızca yeni demokratik süreçlerin etkinliğinin bir kanıtı değil, aynı zamanda halkın çıkarlarını gerçekten temsil eden bir hükümete duyduğu özlemin de açık bir göstergesiydi. Demografik katılımdaki bu değişim, seçimlerin Türk toplumu ve siyaseti üzerindeki dönüştürücü etkisini bu yönüyle vurgulamaktaydı. 14 Mayıs 1950'de yapılan genel seçimler, sonuçların ayrıntılı bir dökümünün ülkenin siyasi partileri arasındaki değişen dinamikleri ortaya koymasıyla Türk siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktası oldu. Demokrat Parti, parlamentoda önemli bir çoğunluk elde ederek zafer kazandı ve bu da Cumhuriyet Halk Partisi'nin 27 yıllık hakimiyetini etkili bir şekilde sona erdirdi.

Bu büyük değişim, seçmenlerin önemli bir kısmının oy kullanmaya gittiği ve Demokrat Parti'ye açık bir tercih gösterdiği Adana gibi çeşitli illerde yansıdı

(<https://www.yhk.gov.tr/doc/dosyalar/doc>). Bu değişim, kamuoyunun yeni yönetim ve politikalar arzusunu işaret ederek Türkiye'de yeni bir siyasi dönemin başlangıcını işaret etmekteydi. Seçim sonuçlarına verilen tepkiler siyasi partiler ve kamuoyu arasında büyük ölçüde farklılık gösterdi ve ülke içindeki köklü siyasi gerginlikleri ve özlemleri gösterdi. Yaklaşık otuz yıldır baskın güç olan Cumhuriyet Halk Partisi, muhalefet rolüne geçmek zorunda kaldı (Yılmaz, 1954). Bu geçiş, yeni bir siyasi gerçekliğe uyum sağlamak zorunda kalan destekçileri arasında karışık duygularla karşılandı. Bu arada, özellikle uzun zamandır değişim arzulayan genel halk, Demokrat Parti'nin liderliği altında geleceğe dair iyimserlik ve umut ifade etti. Seçim sonuçları oylama süreci tamamen tamamlanmadan radyo aracılığıyla duyuruldu ve bu da ortaya çıkan siyasi senaryoya bir sürpriz ve heyecan unsuru ekledi (Gökçeler, 2022). 14 Mayıs 1950 seçimlerinin ani etkisi, hükümet yapısında ve politikalarında ilk değişikliklerde belirgindi ve halkın talepleriyle uyumlu bir değişime doğru bir değişimi yansıtıyordu. Demokrat Parti'nin dümende olmasıyla, hükümetin işleyiş biçiminde, halkın istekleriyle yankılanan bir "barış atmosferi" yaratmayı amaçlayan gözle görülür bir dönüşüm yaşandı. Bu siyasi değişim ayrıca Cumhuriyetçi Halk Partisi'nin uzun süredir elinde tuttuğu iktidardan vazgeçmesine ve böylece kendisini güçlü bir muhalefet partisi olarak kurmasına yol açtı (Yılmaz, 1954). Yeni hükümetin yaklaşımı, demokratik ilkelere odaklanma ve Türk siyasetinde daha önce görülen tek parti egemenliğinden uzaklaşma yönündeydi.

Türkiye'deki 1950 seçimleri ülkenin demokratik evriminde önemli bir anı işaret etti ve sonraki siyasi reformları derinden etkiledi. 27 yıldır iktidarda olan Cumhuriyet Halk Partisi ilk kez halkın gerçek iradesini yansıtan barışçıl bir atmosferde değiştirildi. Bu geçiş, tek partili bir sistemden daha çoğulcu bir siyasi manzaraya geçişi sembolize etti ve gelecekteki demokratik reformlar için zemin hazırladı. Seçimler, seçim sürecinde şeffaflık ve adaleti garanti eden tek aşamalı, gizli oylama ve açık sayım sistemini kullandı (Güngör, 2010). Bu değişiklikler, demokratik sürece olan kamu güvenini artırmada ve Türk vatandaşları arasında siyasi katılımı teşvik etmede önemliydi. Dahası, bu çığır açan seçim, demokratik yönetim ve hesap verebilirlik ilkelerini teşvik ederek sonraki seçimler için bir emsal oluşturdu. Türkiye, tek partili bir yönetimden kurtularak, çeşitli siyasi söylemleri ve yeni siyasi partilerin ortaya çıkmasını teşvik eden daha rekabetçi bir siyasi ortamın önünü bu süreçle açmıştır. 1950 seçimlerinin sonuçları Türkiye'nin dış ilişkileri ve küresel konumu üzerinde de derin bir etki yarattı. Barışçıl iktidar değişimi Türkiye'nin demokratik değerlere olan bağlılığını gösterdi ve bu da istikrarlı ve demokratik bir ulus olarak uluslararası itibarını artırdı.

Yönetimdeki bu değişimin, özellikle Soğuk Savaş döneminde Türkiye'nin Batı ülkeleriyle olan ilişkileri üzerinde önemli etkileri oldu. Türkiye'nin demokrasiyi benimsemesi

onu Batı bloğuyla daha yakın bir konuma getirdi, NATO'ya girmesini kolaylaştırdı ve Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa ile stratejik ittifaklarını güçlendirdi. Seçimler Türkiye'nin Doğu ile Batı arasında bir köprü rolünü vurgulayarak küresel sahnede jeopolitik önemini ve diplomatik nüfuzunu artırdı (Yılmaz, 1954). Türkiye daha demokratik ve açık bir topluma doğru ilerlerken, kendisini Orta Doğu'daki ve ötesindeki diğer ülkeler için bir model olarak konumlandırdı, bölgesel siyaseti etkiledi ve demokratik hareketleri teşvik etti. Bu nedenle 1950 seçimleri yalnızca Türkiye'nin iç siyasi manzarasını dönüştürmekle kalmadı, aynı zamanda uluslararası kimliğini ve ittifaklarını da yeniden şekillendirmiştir. Bu bakımdan 1950 seçimlerinin mirası, Türkiye'nin siyasi manzarasını şekillendirmeye ve gelecekteki siyasi gelişmelerin gidişatını etkilemeye devam etmektedir. Seçimler, Türk demokrasisinin tanımlayıcı bir özelliği haline gelen barışçıl iktidar geçişleri için bir emsal oluşturdu. Bu değişim, modern Türkiye'nin siyasi anlatısını şekillendirmede önemli bir rol oynayan Adnan Menderes gibi yeni siyasi liderlerin ve partilerin ortaya çıkmasını da teşvik ederek dinamik bir rol oynamıştır (<https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/iki>). Bu dönemde kurulan demokratik ilkeler, sonraki sonraki yıllarda da yankı bulmaya devam etti ve 1980'lerde ve sonrasında Turgut Özal gibi siyasi figürlere ilham verdi. Demokratik yönetim ve siyasi çoğulculuğa vurgu, Türk vatandaşları arasında siyasi katılım ve aktivizm kültürünü besledi ve bu, ulusun siyasi kimliğinin hayati bir yönü olmaya devam ediyor. 1950 seçimleri ayrıca halkın iradesine saygı duymanın önemini vurguladı ve demokratik katılımın gücünü ve seçim süreciyle değişim potansiyelini hatırlattı. Sonuç olarak, 1950 seçimlerinin mirası, Türkiye'nin siyasi söylemini etkilemekte ve halkının beklentilerini şekillendirmektedir.

Sonuç

CHP'nin egemen olduğu tek partili sistemden çok partili demokrasiye geçişi, tarihi, toplumsal ve ekonomik faktörler tarafından şekillendirilen karmaşık bir süreçti. Kemalist reformların mirası, II. Dünya Savaşı'ndan sonra hem iç muhaliflerden hem de dış küresel eğilimlerden gelen baskılarla karşılaşacak bir siyasi manzaranın temelini attı. Bu etkiler, ekonomik zorluklarla birleşince DP gibi yeni siyasi oluşumların ortaya çıkmasını hızlandırdı ve siyasi katılımı artırmayı amaçlayan seçim reformlarını ilerletti. Ancak, çok partili bir sistemin ilk uygulaması, kimliği ve yönetimiyle boğuşan bir ulusun büyüyen sancılarını yansıtan zorluklar ve istikrarsızlıklarla doluydu. Türkiye çok partili manzarasında yolunu bulmaya devam ederken, bu tarihi geçişten öğrenilen dersler, devam eden siyasi dinamiklerini ve daha kapsayıcı bir demokrasi için özlelerini anlamak için hayati önem taşımaya devam etmektedir.

1950 seçimleri, Türkiye’de tam bir şaşkınlık ve sevinç ortaya çıkardı. Seçim sonuçları CHP’de büyük hayal kırıklığına sebep olmuştu. CHP ‘nin önceki kabinelerinde yer alan bakanlardan sadece Şemseddin Günaltay’ın seçilebilmesi, özellikle Nihat Erim, Kasım Gülek gibi CHP’nin önde gelen isimlerinin meclis dışında kalması hayal kırıklığının sebebi olarak gösterilebilir (Cumhuriyet, 16 Mayıs 1950; Hürriyet, 15 Mayıs 1950). DP’nin ezici bir çoğunlukla kazanması bilhassa CHP çevrelerinde tam manasıyla şaşırtıcı bir etki yapmıştır. Seçimleri büyük sürprizlerin beklediği umulmakla beraber neticenin bu kadar ağır olacağı kendine çok güvenen CHP’liler tarafından tahmin edilmiyordu. Seçim sonuçlarına dair İsmet İnönü, “yeni vazifem, şimdiye kadar aldığım vazifelerden daha az değildir” (Akşam, 23 Mayıs 1950) diyerek muhalefet görevini önemsemediğini belirtmekteydi. Sonuç olarak, 14 Mayıs 1950 genel seçimleri, Türkiye'nin siyasi tarihinde dönüştürücü bir olaydı ve tek partili rejimden çok partili demokrasiye geçişi hızlandırdı. Seçimlere giden tarihsel bağlam, siyasi baskı ve demokratikleşme için küresel çaba ile karakterize edildi ve bu önemli an için sahneyi hazırladı. Artan halk katılımı ve rekabetçi siyasi platformlarla belirlenen seçim süreci, Demokrat Parti'nin ezici zaferiyle kanıtlandığı gibi, yönetimde önemli bir değişikliği kolaylaştırdı. Ancak, bu seçimlerin sonraki etkileri, Menderes yönetimi iktidar baskılarıyla başa çıkarken demokratik idealleri sürdürme zorluklarıyla boğuşurken, demokratik yönetimin karmaşıklıklarını ortaya koydu. Sonuç olarak, 1950 seçimleri yalnızca Türkiye'nin siyasi manzarasını yeniden şekillendirmekle kalmadı, aynı zamanda ülkenin hızlı değişimle işaretlenen bir dünyada demokratik konsolidasyon için devam eden mücadelesini de vurgulamıştır.

Kaynaklar

- Akşam, 23 Mayıs 1950, s. 1.
Akşam, 24 Mart 1950, s. 1, 2.
Akşam, 24 Mart 1950, s. 1.
Akşam, 26 Mart 1950, s. 1.
Akşam, 8 Şubat 1950, s. 1, 2.
Cumhuriyet, 16 Mayıs 1950, s. 1-3.
Hürriyet, 15 Mayıs 1950, s.1.
Hürriyet, 8 Şubat 1950, s. 1.
Vakit, 24 Mart 1950, s. 1.

Vakit, 24 Mart 1950, s. 1.

Vakit, 26 Mart 1950, s. 1.

Vakit, 3 Nisan 1950, s. 1, 2.

Vakit, 6 Nisan 1950, s. 1.

Vakit, 8 Şubat 1950, s. 1.

Albayrak, M. (2004). *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946–1960)*. Phoenix.

Albayrak, M. (2009). Demokrat Parti Döneminde İktidar Muhalefet İlişkileri. *Demokrasi Platformu*, 5 (17).

Alp, B. (2019). *Demokrat Parti (Dp)'nin muhalefet, iktidar ve çöküş yılları (1946-1960)* [Master's thesis, Aksaray Üniversitesi]. Yök Tez.

Burçak, R. S. (1979). *Türkiye'de Demokrasiye Geçiş (1945–1950)*. Olgaç Yayınevi.
Ekinci, N. (2002). İnönü Dönemi ve II. Dünya Savaşı Yılları. *Türkler Ansiklopedisi*, (C.16). Yeni Türkiye Yayınları.

Gökçeler, O. (2022). 14 Mayıs 1950 Milletvekili Seçimlerinden 22 Mayıs 1950 Cumhurbaşkanı Seçimine İktidarın Değişimi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 145-166.

Gündüz, M. (2007). *Demokrat Parti'ye Karşı Muhalefet ve Milli Muhalefet Cephesi (1956-1960)(CHP, HÜR. PARTİ, CMP)* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yök Tez.

Güngör, S. (2010). 14 Mayıs 1950 Seçimleri ve CHP'de Bunalım. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 193-208.

Güray, Ş. (2020). Çok Partili Hayata Geçiş ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası. *Türk dünyası araştırmaları*, 125 (247), 405-420.

Karataş, M. (2022). Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinin İç ve Dış Dinamikleri Üzerine Bir Değerlendirme. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 11 (32), 303-323.

Karpat, K. H. (1996). *Türk Demokrasi Tarihi, (Sosyal, Ekonomik, Kültürel Temeller)*. Afa Yayınları.

Keskin, Y. Z. (2012). Demokrat parti iktidarı ve günümüze yansımaları. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2). 107-130.

Kırkpınar, L. (2002). Demokrat Parti ve Muhalefet Stratejisi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 1, 85-98.

Köse, A. & Yılmaz, M. (2019). Türkiye Siyasetini Değerler Üzerinden Okumak: 14 Mayıs 1950 Seçimi. *İnsan ve İnsan*, 6 (20), 263-288.

Örmeci, O. (2011). Türkiye'de Çok Partili hayata geçiş ve karşılaşılan sorunlar. *Retrieved at October, 5, 2016.*

Salep, M. (2020). Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinde CHP'nin Siyasal Politikası Üzerine Bir Değerlendirme (1938-1950). *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9 (2), 1092-1126.

Şahin, E. & Tunç, B. (2015). Demokrat Parti'nin kuruluş süreci ve DP-CHP siyasî mücadelesi (1945-1947). *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 1(2), 31-69.

Tunç, T. (2023). Demokrat Parti İktidarı Döneminde İktidar-Muhalefet Cepheleşmesi Ve Bu Cepheleşmenin Kırsal Kesime Yansımada Sözlü Tarih Örneği. *Anadolu Mecmuası*, 2 (3), 59-88.

Yalman, A. E. (1970). *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, (1945– 1970)*. (C. IV). Rey Yayınları.

Yetkin, Ç. (1983). *Türkiye'de Tek Parti Yönetimi (1930–1945)*. (I. b). Altın Kitaplar Matbaası.

Yılmaz, E. (1954). 1950 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri ve Siyasal Sonuçları. *Humanities Sciences*, 5 (4), 541-551.

<https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/iki>

https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/1950MilletvekiliSecimi/1950_Secim

<https://www.setav.org/yorum/turkiye-demokrasisi-baglaminda-14-mayis-1950->